

MIĘDZYNARODOWA
KONFERENCJA
NAUKOWA

WARSZAWA
6 CZERWCA

„DEPORTACJE W
ZWIĄZKU SOWIECKIM
1944 ————— 1956.
HISTORIA I PAMIĘĆ”

2024

PROGRAM

- 9:30 – 9:40 OTWARCIE KONFERENCJI**
Ernest Wyciszekiewicz *Centrum Mieroszewskiego*
Grzegorz Motyka *Instytut Studiów Politycznych PAN*
- 9:40 – 10:15 WYKŁAD WPROWADZAJĄCY**
„DEPORTACJE. MIĘDZY POLITYKĄ A ZBRODNIĄ”
Wojciech Materski
- 10:15 – 10:30 PRZERWA KAWOWA**
- 10:30 – 12:00 DEBATA „DEPORTACJE: HISTORIA, TRAUMA I PAMIĘĆ”**
Grzegorz Hryciuk *moderator*
Hranush Kharatyan
Ziyabek Kabuldinov
Pavel Polian
Yuri Shapoval
- 12:00 – 12:40 PRZERWA OBIADOWA**
- 12:40 – 14:10 PANEL I**
**EUROPA ŚRODKOWA I WSCHODNIA:
DEPORTACJE W CIENIU WOJNY**
Wojciech Śleszyński *moderator*

Andriy Kohut
„Ewolucja sowieckich praktyk deportacyjnych między
II wojną światową a zimną wojną: przykład Ukrainy”

Gints Apals
„Analiza sowieckich deportacji z Łotwy
– kontekst i grupy docelowe”

Igor Cașu
„Sowieckie masowe deportacje z Mołdawskiej SRS
i republik bałtyckich: podobieństwa i różnice”

Anatol Vialiki
„Ostatnia deportacja kułaków z sowieckiej Białorusi w 1952 r.”
- 14:10 – 14:20 PRZERWA KAWOWA**

- 14:20 – 15:50 PANEL II**
**KAUKAZ: MIĘDZY WSPÓLNĄ HISTORIĄ
I PAMIĘCIAMI NARODOWYMI**
Bartłomiej Krzysztań *moderator*

Marat Ilyasov
„Deportacja z 1944 roku: trauma, która nigdy nie przestała krwawić”

Jamil Hasanli
„Kontrowersje społeczno-polityczne między republikami Kaukazu
Południowego na tle deportacji Azerbejdżan z Armenii (1945–1953)”

Hranush Kharatyan
„Kim są „byli poddani tureccy” w postanowieniu o deportacji z 1949 r.?”

Davit Jishkariani
„Deportacje etniczne z Gruzjińskiej SRS (1944–1951):
Granice, tożsamość i polityka międzynarodowa”
- 15.50 – 16:00 PRZERWA KAWOWA**
- 16:00 – 17:30 PANEL III**
**AZJA ŚRODKOWA: MIEJSCE DEPORTACJI,
CIERPIENIA I NADZIEI**
Dmitriy Panto *moderator*

Ziyabek Kabuldinov
„Deportacje powojenne w zbiorach wybranych
archiwów Republiki Kazachstan”

Manara Kalybekova
„System osadnictwa specjalnego w Kazachstanie w latach 1944–1956”

Akmal Yakubov
„Deportacje w Uzbeckiej SRS w latach 1944–1953”

Aseel Rashidova
„Esimde. Strategie zachowania pamięci o XX-wiecznych
deportacjach we współczesnym Kirgistanie”

BIOGRAMY

- GINTS APALS** uzyskał doktorat z historii na Uniwersytecie Łotewskim. Praca doktorska koncentrowała się na historii XIX-wiecznego nacjonalizmu. Późniejsze zainteresowania badawcze dotyczyły różnych aspektów historii współczesnej i stosunków międzynarodowych. W latach 2013–2017 ambasador Łotwy w Irlandii, a następnie, w latach 2017–2020, ambasador nadzwyczajny przy Autonomii Palestyńskiej. Od 2021 r. pracuje w Muzeum Okupacji Łotwy, gdzie kieruje działem historii publicznej.
- IGOR CAȘU** doktor historii, dyrektor Narodowej Agencji Archiwów Republiki Mołdawii oraz wykładowca Państwowego Uniwersytetu Mołdawskiego w Kiszyniowie. W 2016 r. był stypendystą Programu Fulbrighta na Uniwersytecie Stanforda, wygłaszając wykłady na temat powojennego głodu na Uniwersytecie w Toronto, Yale i Harvardzie. Autor m.in. The Benefits of Comparison: Famine in Kazakhstan in the Early 1930s in Soviet Context w „Journal of Genocide Research” oraz Do Starving People Rebel? Hunger Riots as Bab'y Bunty in Spring 1946 Soviet Moldavia w „New Europe College's Yearbook”.
- JAMIL HASANLI** starszy wykładowca Instytutu Badań Historycznych Uniwersytetu Londyńskiego. W 1984 r. ukończył studia doktoranckie, a w latach 1993–2011 był profesorem na Bakijskim Uniwersytecie Państwowym w Azerbejdżanie. W 1993 r. pełnił funkcję doradcy prezydenta Azerbejdżanu, a w latach 2000–2010, przez dwie kadencje, był posłem do parlamentu Azerbejdżanu. W 2013 r. kandydował w wyborach prezydenckich, reprezentując zjednoczoną opozycję. Jest członkiem honorowym Tureckiego Towarzystwa Historycznego i członkiem American Historical Association. Jego książki opublikowano m.in. w Azerbejdżanie, Rosji, USA, Wielkiej Brytanii i Turcji. Cztery z jego monografii zostały opublikowane w Harvard Cold War Studies Book Series.
- GRZEGORZ HRYCIUK** profesor Uniwersytetu Wrocławskiego. Jego zainteresowania badawcze skupiają się na zagadnieniach narodowościowych Europy Środkowo-Wschodniej w XIX i XX w., historii Ukrainy oraz relacjach polsko-ukraińskich w XX stuleciu, problematyce migracji przymusowych na obszarze Europy Wschodniej. Jest autorem m.in. monografii Polacy we Lwowie w latach 1939–1944. Życie codzienne, Przemiany narodowościowe i ludnościowe w Galicji Wschodniej i na Wołyniu w latach 1931–1948, Przesiedleńcy. Wielka epopeja Polaków 1944–1946, współautorem pracy Masowe deportacje
- ludności w Związku Radzieckim, a także współautorem i redaktorem atlasu Wysiedlenia, wypędzenia, ucieczki 1939–1959. Atlas ziem Polski.
- MARAT ILYASOV** czecheński naukowiec specjalizujący się w kwestiach związanych z Kaukazem. Jego badania obejmują kwestie związane z autorytaryzmem i radykalizacją polityczną na Kaukazie Północnym, a także dynamiką konfliktów na Kaukazie Południowym. Zajmuje się również badaniem postaw migrantów z Kaukazu mieszkających na Zachodzie. Obecnie piastuje stanowisko profesora wizytującego w Global Academy na Uniwersytecie George'a Washingtona. Przed rozpoczęciem kariery akademickiej pracował w organizacjach pozarządowych promujących idee demokratyczne na Kaukazie.
- DAVIT JISHKARIANI** ukończył studia na Uniwersytecie Państwowym w Tbilisi, gdzie uzyskał licencjat z historii oraz tytuł magistra roszoznawstwa. Kontynuował naukę w Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego. Od 2014 r. był wykładowcą Uniwersytetu Gruzińsko-Amerykańskiego, Uniwersytetu Kaukaskiego i Uniwersytetu Państwowego Ilia. Jego zainteresowania badawcze obejmują okres stalinowski w Gruzji, nacjonalizm i procesy narodowościowe w Związku Sowieckim, prześladowania i czystki, a także wysiedlenia na tle etnicznym. Jest pracownikiem naukowym gruzińskiego biura Fundacji Maxa Webera.
- ZIYABEK KABULDINOV** absolwent Omskiego Uniwersytetu Państwowego. Doktor habilitowany nauk historycznych, profesor. Dyrektor Instytutu Historii i Etnologii im. Cz. Walichanowa przy Komitecie Nauki Republiki Kazachstanu Członek Biura Projektowego Państwowej Komisji ds. Pełnej Rehabilitacji Ofiar Represji Politycznych. Redaktor naczelny i członek rad redakcyjnych specjalistycznych czasopism i biuletynów. Zainteresowania naukowe: historia, źródłoznawstwo Kazachstanu XIX–XX w.
- MANARA KALYBEKOVA** absolwentka Kazachskiego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Abaja. Doktorka historii (kandydatka nauk historycznych). Kierowniczka Wydziału Stosunków Międzynarodowych Instytutu Historii i Etnologii im. Cz. Walichanowa przy Komitecie Nauki Republiki Kazachstanu. Autorka ponad 170 publikacji naukowych, w tym 5 monografii. Zainteresowania badawcze: historia systemu osadnictwa specjalnego, historia stalinizmu w Kazachstanie, historia lat 20.–30. XX w.
- HRANUSH KHARATYAN** historyczka-etnolog, kierowniczka grupy badawczej ds. antropologii stosowanej w Instytucie Archeologii i Etnografii Narodowej Akademii Nauk →

	<p>Republiki Armenii. Zainteresowania naukowe: mniejszości etniczne, językowe i kulturowe, przemoc polityczna w ZSRS i Turcji, procesy polityczne konstruowania etniczności, tożsamości i pamięci społecznej. Jest autorką szeregu prac poświęconych problematyce represji sowieckich m.in. Сибирь в письменных воспоминаниях и устных рассказах репрессированных армян: от ГУЛАГа до второй родины, Выселение армян „Навечно” 1949 года. Анализ и архивные документы (к 70-летию этнической депортации армян).</p>		<p>podziemiu 1944–1953, Wołyń '43, Od rzezi wołyńskiej od akcji „Wisła” oraz Akcja „Wisła” '47. Komunistyczna czystka etniczna.</p>
<p>ANDRIJ KOHUT</p>	<p>dyrektor Wydzielonego Państwowego Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy. Uzyskał tytuł magistra historii na Lwowskim Uniwersytecie Narodowym im. Iwana Franki oraz tytuł doktora historii na Kijowskim Uniwersytecie Narodowym im. Tarasa Szewczenki. Na początku marca 2022 r., z powodu napaści Rosji na Ukrainę, zawiesił realizację stypendium Programu Fulbrighta na Uniwersytecie Stanforda. Jego zainteresowania naukowe i zawodowe obejmują tematy związane z sowieckimi deportacjami, historią komunistycznych służb specjalnych, polityką pamięci oraz dyplomacją kulturalną.</p>	<p>DMITRIJ PANTO</p>	<p>doktor historii, kustosz dyplomowany. Studiował historię i filozofię na Państwowym Uniwersytecie im. Cz. Walichanowa w Koksze i na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, obecnie główny specjalista Działu Naukowego Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Sekretarz Polsko-Kazachstańskiej Komisji Historycznej. Do jego zainteresowań badawczych należą historia Kościoła katolickiego w Cesarstwie Rosyjskim i ZSRS, stalinowski terror oraz deportacje narodów.</p>
<p>BARTŁOMIEJ KRZYSZTAJAN</p>	<p>politolog, kulturoznawca, adiunkt w Instytucie Studiów Politycznych PAN i niezależny analityk. Absolwent nauk politycznych na Université Libre de Bruxelles oraz nauk politycznych i kulturoznawstwa na Uniwersytecie Wrocławskim. W badaniach zajmuje się antropologią polityki, pamięcią kulturową i polityczną, postkolonializmem oraz tożsamością narodową i etniczną. Kierownik Laboratorium im. Richarda Pipesa ISP PAN. Autor m.in. monografii Pamięć, polityczność, władza. Reprezentacje pamięci zbiorowej w Gruzji, Armenii, Górskim Karabachu i Abchazji.</p>	<p>PAVEL POLIAN</p>	<p>geograf, socjolog i historyk dziejów najnowszych. Profesor i dyrektor Centrum Mandelsztama w Wyższej Szkole Ekonomii. Prowadził wykłady na uczelniach w Austrii (Innsbruck), Niemczech (Hanower, Fryburg Bryzgowijski, Konstancja, Berlin), Szwajcarii (Bazylea), Francji (Paryż), Włoszech (Mediolan, Turyn) oraz Stanach Zjednoczonych (Princeton, Waszyngton, Boston, Hanover, Stanford). Kilkakrotnie był stypendystą Fundacji Alexandra von Humboldta (1991–1993, 1996, 1998). Autor m.in. publikacji Wbrew ich woli. Historia i geografia migracji przymusowych w Związku Radzieckim.</p>
<p>WOJCIECH MATERSKI</p>	<p>profesor zwyczajny, historyk i politolog, pracownik Zakładu Europy Środkowo-Wschodniej i Badań Postsowieckich w Instytucie Studiów Politycznych PAN. Specjalizuje się m.in. w historii Związku Sowieckiego i stosunków polsko-sowieckich, dziejach republik regionu bałtyckiego, Gruzji i Zakaukazia, a także transformacji regionu postsowieckiego.</p>	<p>ASEL RASHIDOVA</p>	<p>niezależna badaczka. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na praktykach edukacyjnych i inkluzywnych w muzeach, a także na pamięci i współczesnych interpretacjach historii XX w. w muzeach w Kirgistanie. Od grudnia 2022 r. współpracuje z platformą badawczą Esimde (Biszkek, Kirgistan). Obecnie jest studentką na Uniwersytecie w Glasgow.</p>
<p>GRZEGORZ MOTYKA</p>	<p>profesor, historyk, politolog, znawca współczesnej polsko-ukraińskiej historii. Pracownik Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk. Jego zainteresowania badawcze to m.in. relacje polsko-ukraińskie po 1939 roku oraz antykomunistyczny ruch oporu w Europie Centralnej po 1944 roku. Jest autorem szeregu monografii poświęconych problematyce ukraińskiej oraz polskiego powojennego podziemia, m.in. Ukraińska partyzantka 1942–1960, Na białych Polaków oblawa. Wojska NKWD w walce z polskim</p>	<p>YURI SHAPOVAL</p>	<p>profesor, dr. hab. nauk historycznych. Pracownik Instytutu Badań Politycznych i Etniczno-Narodowych im. I.F. Kurasa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy w Kijowie. Członek wspólnej polsko-ukraińskiej grupy roboczej przygotowującej publikację serii Polska i Ukraina w XX wieku, członek Niemiecko-Ukraińskiej Komisji Historyków. W latach 2015–2018 współprzewodniczący Ukraińsko-Polskiego Forum Historyków. Autor ponad 800 publikacji opublikowanych m.in. w Austrii, Argentynie, Wielkiej Brytanii, Włoszech, Kanadzie, Łotwie, Niemczech, Polsce, Rosji, USA, Francji i Czechach.</p>
		<p>WOJCIECH ŚLESZYŃSKI</p>	<p>profesor, doktor habilitowany, dyrektor Muzeum Pamięci Sybiru oraz wykładowca akademicki Uniwersytetu w Białymstoku. Autor licznych publikacji naukowych. Pełnił funkcje prorektora UwB oraz dyrektora instytutu Historii i kierownika Katedry Studiów Wschodnich UwB.</p>

Przewodniczący Polsko-Kazachstańskiej Komisji Historycznej. Do jego zainteresowań naukowych należą: historia pogranicza, stalinowski terror, historia województw wschodnich II RP.

ANATOL VIALIKI doktor historii (kandydat nauk historycznych), adiunkt Instytutu Historii PAN.
Zainteresowania naukowe: archiwa i archiwistyka na Białorusi w XX w., Polacy jako mniejszość narodowa w Białorusi, Białorusini w Polsce w XX w., represje polityczne lat 30. XX w. w Związku Sowieckim, Białoruś w czasie II wojny światowej. Autor m.in. czterech monografii, w tym: Dzierżyńszczyzna 1932–1937. Rejon skazany na likwidację oraz ponad 140 artykułów wydanych w Białorusi, Polsce, Ukrainie oraz Rosji.

ERNEST WYCISZKIEWICZ doktor nauk o polityce. Od 2016 roku dyrektor Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, przekształconego w 2022 r. w Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego. Wcześniej zastępca dyrektora Centrum, a także koordynator programu ds. bezpieczeństwa energetycznego, zmian klimatu i prawa międzynarodowego w Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych. Absolwent stosunków międzynarodowych Uniwersytetu Łódzkiego i programu Dual Diploma Université Marc Bloch (Strasbourg) i UŁ w zakresie współczesnej translatoryki. Autor wielu opracowań analitycznych, ekspertyz i artykułów z zakresu polityki energetycznej Federacji Rosyjskiej i Unii Europejskiej, relacji Unia Europejska-Rosja, polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej i międzynarodowych negocjacji klimatycznych, sankcji.

AKMAL YAKUBOV doktor filozofii, absolwent Samarkandzkiego Uniwersytetu Państwowego. Starszy wykładowca w Katedrze Historiografii i Źródłoznawstwa na Wydziale Historycznym Samarkandzkiego Uniwersytetu Państwowego. Autor ponad 30 prac naukowych. Zainteresowania badawcze: historiografia i źródłoznawstwo, stosunki dyplomatyczne, polityka sowiecka i historia deportacji.

MIEJSCE:

CENTRUM ZIELNA
SALA EUROPA,
6 PIĘTRO

ZIELNA 37
WARSZAWA

WWW.MIEROSZEWSKI.PL
WWW.ISPPAN.WAW.PL

**Centrum
Mieroszewskiego**

Instytut Studiów Politycznych
Polskiej Akademii Nauk